

program
rewitalizacji
polskich
miast

partnerzy programu

patronat programu

STOWARZYSZENIE ARCHITEKTÓW POLSKICH

STOWARZYSZENIE PRODUCENTÓW WIDOKÓW IZOBRAZOWYCH

Konfederacja Budownictwa i Nieruchomości

Więcej informacji o programie na www.buildercorp.pl

IDEA • FINANSOWANIE • PROJEKTOWANIE • REALIZACJA • SPECJALIZACJA • WYKONAWCY
TECHNOLOGIE • PRODUCENCI • UTRZYMANIE • INWESTYCJE • PARTNERZY • MIASTA

FINANSOWE WSPARCIE REWITALIZACJI

Część 2

dr Monika Filipiuk
mgr Magdalena
Filipiuk-Czesnowicz

Skuteczna rewitalizacja to nie tylko działanie społeczne, lecz także przedsięwzięcia komercyjne, pozwalające angażować środki z różnych źródeł, a również będące umiejętnym połączeniem wielu często przeciwstawnych interesów – dla osiągnięcia wspólnie akceptowanego celu.

W nowej perspektywie finansowej Unii Europejskiej na lata 2014–2020 rewitalizacja jest postrzegana nie tylko jako np. działania mające na celu remont jakiejś przestrzeni, lecz także jako działania mające przynieść skutki „dla ludzi” – społeczne czy gospodarcze.

Zrozumieć idee

Rewitalizacja jest procesem społecznym, w którym powinni aktywnie uczestniczyć wszyscy zainteresowani. Podstawą udanej rewitalizacji jest zidentyfikowanie na wczesnym etapie wszystkich podmiotów i grup społecznych, których interesy mogą być związane z procesem rewitalizacji, a następnie analiza ich wzajemnych relacji, pól potencjalnych konfliktów lub współdziałania.

Zadaniem działań rewitalizacyjnych powinny być zwiększenie szans rozwojowych obszarów objętych rewitalizacją i poprawa jako-

ści życia ich mieszkańców przez kompleksowe przekształcenia fragmentów przestrzeni rewitalizowanych przy zachowaniu dziedzictwa materialnego i duchowego oraz zasad zrównoważonego rozwoju.

Przez rewitalizację rozumiemy, jak już wstępnie wspomniiano w poprzednim artykule na ten temat zamieszczonym w październikowym numerze „Buildera”, skoordynowany proces prowadzony wspólnie przez władzę samorządową, społeczność lokalną i innych uczestników, będący elementem polityki rozwoju i mający na celu przeciwdziałanie degradacji przestrzeni zurbanizowanej, zjawiskom kryzysowym, pobudzanie rozwoju i zmian jakościowych przez wzrost aktywności społecznej i gospodarczej, poprawę środowiska zamieszkania oraz ochronę dziedzictwa narodowego, przy zachowaniu zasad zrównoważonego rozwoju. Wyróżniamy cztery typy szero-

go rozumianego procesu rewitalizacji: rewitalizację zdegradowanych śródmieści i wielofunkcyjnych przedwojennych obszarów zabudowy miejskiej, rewitalizację obszarów poprzemysłowych, pokolejowych, powojaskowych i popegeerowskich, a także rewitalizację blokowisk, w tym szczególnie blokowisk wzniesionych w technologii wielkopłytowej.

Rewitalizacja mylona jest z pojęciami takimi, jak: remont, modernizacja, rewaloryzacja, adaptacja, konserwacja, restauracja, rekultywacja. Są to działania, które mogą się składać na rewitalizację, lecz jej nie zastępują.

Istnieje kilka grup problemów, na których skupia się rewitalizacja miast we współczesnej Polsce. Są to:

- ożywienie opustoszałych śródmieści, które utraciły swoją rolę jako centra handlowe miast,
- poprawa jakości życia i odtworzenie więzi społecznych na

wielkich osiedlach – blokowiskach,

- zagospodarowanie terenów poprzemysłowych, pokolejowych lub opuszczonych przez wojsko. Głównym źródłem finansowania projektów z zakresu rewitalizacji są Regionalne Programy Operacyjne.

Wsparcie obszarów kryzysowych przez regiony Wielkopolskie

Region wielkopolski wspiera procesy rewitalizacji w ramach kilku instrumentów wpisanych w Regionalny Program Operacyjny województwa wielkopolskiego, a mianowicie Działania 9.2. *Rewitalizacja obszarów problemowych* oraz kilku poddziałań.

Ze środków Poddziałania 9.2.1 *Rewitalizacja miast i ich dzielnic, terenów wiejskich, poprzemysłowych i powojaskowych* finansowane będą projekty wynikające

Rewitalizacja Dolnego Miasta w Gdańsku

Fot. R. Baranowski

z kompleksowych programów rewitalizacji zdegradowanych fizycznie, społecznie i gospodarczo obszarów miast, dzielnic miast oraz terenów wiejskich, terenów powojkowych i przemysłowych wymagających odnowy czy restrukturyzacji, ze szczególnym uwzględnieniem rozwiązywania problemów społecznych. Możliwe jest finansowanie przebudowy lub adaptacji budynków i obiektów na terenach zdegradowanych w celu przywrócenia i/lub nadania im nowych funkcji społecznych, gospodarczych, edukacyjnych, kulturalnych lub rekreacyjnych, w tym: remontu lub przebudowy elewacji, fasad i dachów budynków oraz pomieszczeń.

Do finansowania kwalifikują się też projekty z zakresu poprawy funkcjonalności ruchu kołowego, ruchu pieszego i estetyki przestrzeni publicznych rewitalizowanego terenu, w tym: budowa, rozbudowa, modernizacja lub remont dróg lokalnych na rewitalizowanym terenie i ich połączeń z siecią dróg oraz chodników i przejść dla pieszych oraz wszelkiej infrastruktury pozwalającej na zwiększenie bezpieczeństwa pieszych i rowerzystów (np. ścieżki rowerowe), wraz z zakupem niezbędnego wyposażenia, wyburzenie budynków i uporządkowanie przestrzeni publicznej, renowacja wspólnych części wielorodzinnych budynków mieszkalnych – tylko w przypadku,

kiedy jest częścią większego projektu rewitalizacyjnego.

Możliwe jest także wsparcie inwestycyjne na rzecz podmiotów ekonomii społecznej w zakresie budowy, przebudowy, rozbudowy oraz wyposażenia obiektów ekonomii społecznej.

Poddziałanie 9.2.2. Rewitalizacja miast i ich dzielnic, terenów wiejskich, przemysłowych i powojkowych w ramach ZIT – z tego poddziałania realizowane będą inwestycje polegające na: rewitalizacji miast i ich dzielnic, terenów wiejskich, przemysłowych i powojkowych przez przebudowę, adaptację czy remont budynków lub obiektów zdegradowanych, przestrzeni użyteczności publicznej wraz z całym otoczeniem, renowacji wspólnych części wielorodzinnych budynków, poprawie funkcjonalności ruchu pieszego, kołowego, estetyki przestrzeni publicznej rewitalizowanego obszaru. Wnioskodawcy w swoich projektach zobowią-

Rewitalizacja mylona jest z pojęciami takimi, jak: remont, modernizacja, rewaloryzacja, adaptacja, konserwacja, restauracja, rekultywacja. Są to działania, które mogą się składać na rewitalizację, lecz jej nie zastępują.

zani będą uwzględniać przedsięwzięcia zdegradowanych fizycznie, społecznie i gospodarczo obszarów miast, dzielnic miast oraz terenów wiejskich, terenów powojkowych i przemysłowych wymagających odnowy czy restrukturyzacji, ze szczególnym uwzględnieniem rozwiązywania problemów społecznych (działania rewitalizacyjne dotyczyć będą m.in. adaptacji, przebudowy, remontów budynków, dróg, chodników, poprawy funkcjonowania ruchu kołowego i pieszego, miejsc postojowych, terenów i miejsc zielonych, małej architektury, tworzenia warunków dla działalności podmiotów realizujących zadania społeczne, edukacyjne, zapobiegających wzrostowi przestępczości i patologiom społecznym, zapobiegania zjawiskom wykluczenia społecznego lub łagodzenia ich, tworzenie miejsc odpoczynku, zabaw, spotkań). W ramach działania planuje się stosowanie zaliczek.

Kujawsko-pomorskie

Do współfinansowania obszarów kryzysowych w województwie kujawsko-pomorskim kwalifikują się projekty związane z zagospodarowaniem przestrzeni miejskich, w tym przebudowa, modernizacja, adaptacja, remont zdegradowanych obiektów czy budynków wraz z zagospodarowaniem przyległego otoczenia, przyczyniające się

do likwidacji istotnych problemów społecznych, gospodarczych na obszarze rewitalizowanym. Projekty z zakresu rewitalizacji będą realizowane wyłącznie jako zintegrowane przedsięwzięcia dotyczące wszystkich aspektów rewitalizacji danego obszaru (rewitalizacja społeczna, gospodarcza, fizyczna).

Istnieje możliwość realizacji inwestycji w zakresie kultury pod warunkiem, że:

- ich celem będzie poprawa spójności społecznej dzięki umożliwieniu lepszemu dostępu do usług społecznych, kulturalnych i rekreacyjnych,
- zasadność wsparcia takiej inwestycji zostanie potwierdzona analizą ekonomiczną, finansową i analizą ryzyka,
- kwota kosztów kwalifikowanych projektu w zakresie kultury nie może przekroczyć 2 mln euro.

Rewitalizacją mogą być objęte wyłącznie projekty, dla których kierunki działań zostały określone w strategii dotyczącej Obszaru Strategicznej Interwencji miast regionalnych i subregionalnych lub strategii dotyczącej Obszaru Rozwoju Społeczno-Gospodarczego.

Środki na ten cel zabezpieczone zostały w ramach Osi Priorytetowej 6 *Solidarne społeczeństwo i konkurencyjne kadry*, głównie ze środków Działania 6.2 *Rewitalizacja obszarów miejskich i ich obszarów funkcjonalnych*.

Podejmowane w ramach działania przedsięwzięcia infrastrukturalne będą powiązane z realizacją celów w zakresie włączenia społecznego i redukcji ubóstwa oraz będą prowadzić do zwiększenia szans na zatrudnienie. Oznacza to, że projekty przewidziane do wsparcia z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego muszą być realizowane w ścisłym połączeniu z działaniami podejmowanymi w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego, który w tym obszarze pełni funkcję wiodącą.

W przypadku rewitalizacji fizycznej pierwszeństwo będą miały operacje, które zapewnią dodatkowe wyniki w zakresie efektywności energetycznej. Promowane będą projekty przewidujące wysokie standardy w zakresie efektywności energetycznej i oszczędności energii.

Wsparcia nie uzyskają projekty, które zostały fizycznie ukończone lub w pełni zrealizowane przed złożeniem wniosku o dofinansowanie. Przewiduje się możliwość wypłacania zaliczek dla beneficjentów.

Pomorskie

Projekty rewitalizacji obszarów krytycznych współfinansowane będą również w znacznej skali w województwie pomorskim z 8 Osi Priorytetowej *Konwersja*, w ramach dwóch poddziałań.

W Poddziałaniu 8.1.1. *Kompleksowe przedsięwzięcia rewitalizacyjne w miastach obszaru metropolitalnego Trójmiasta – mechanizm ZIT* realizowane będą wyłącznie projekty wynikające ze Strategii ZIT. W uzasadnionych przypadkach dopuszcza się, aby projekty zidentyfikowane w ramach mechanizmu ZIT wykraczały poza obszar realizacji ZIT (o ile wynika to ze Strategii ZIT).

Obszarami wyłącznie uprawnionymi do wsparcia są zdegradowane przestrzenie i społecznie obszary w miastach Obszaru Metropolitalnego Trójmiasta.

Preferowane będą projekty zlokalizowane na obszarach strategicznego rozwoju funkcji metropolitalnych lub w ich bezpośrednim otoczeniu, tj. Gdańsku, Gdyni, Sopocie, Wejherowie, Tczewie i Pruszczu Gdańskim.

Natomiast w ramach Poddziałania 8.1.2. *Kompleksowe przed-*

sięwzięcia rewitalizacyjne w miastach poza Obszarem Metropolitalnym Trójmiasta obszarami wyłącznie uprawnionymi do wsparcia są zdegradowane przestrzenie i społecznie obszary w miastach poza Obszarem Metropolitalnym Trójmiasta.

Preferowane będą projekty zlokalizowane w miastach rdzeniowych miejskich obszarów funkcjonalnych, tj. Chojnicach, Człuchowie, Malborku, Sztumie, Starogardzie Gdańskim, Kwidzynie, Lęborku, Słupsku, Ustce, Kościerzynie, Bytowie.

Miasta zlokalizowane poza Obszarem Metropolitalnym Trójmiasta, realizujące projekty w ramach Poddziałania 8.1.1. (jako wynikające ze Strategii ZIT), są wyłączone z możliwości ubiegania się o środki w ramach tego Poddziałania.

Kompleksowa rewitalizacja obszarów problemowych (typy pro-

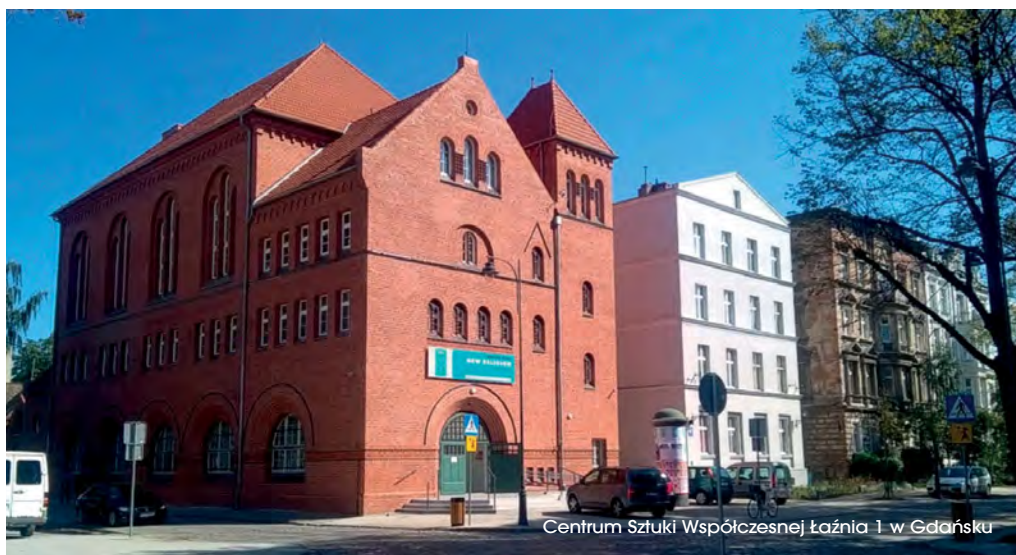
jektów wspólne dla ww. poddziałań) realizowana będzie przez:

- renowację, rewaloryzację, przebudowę i remont istniejącej zabudowy, w tym zabytkowej, pełniącej funkcje edukacyjne, kulturalne, sportowe, rekreacyjne, gospodarcze oraz inne społeczne, także w uzasadnionych przypadkach wybrane elementy wspólne w budynkach mieszkalnych wraz z wyposażeniem i zagospodarowaniem bezpośredniego otoczenia;
- adaptację historycznej zabudowy na cele: edukacyjne, kulturalne, sportowe, rekreacyjne, gospodarcze i inne społeczne wraz z wyposażeniem i zagospodarowaniem bezpośredniego otoczenia (prace konserwatorskie, prace restauratorskie, roboty budowlane);
- kompleksowe zagospodarowanie przestrzeni publicznych

Najlepszy wynik w kraju!

Liderem wdrażania środków unijnych jest obecnie województwo pomorskie. Do połowy lipca 2016 r. zarząd województwa podpisał 108 umów o dofinansowanie projektów w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego na łączną wartość 1,69 mld zł, unijne wsparcie to zaś 1,19 mld zł.

i półpublicznych o lokalnym charakterze (w tym: renowacja parków, skwerów, zieleńców)

Centrum Sztuki Współczesnej Łażnia 1 w Gdańsku

Rewitalizacja Dolnego Wrzeszcza w Gdańsku

i odnowa istniejących terenów zielonych wraz z budową małej architektury (w szczególności małej architektury przeznaczonej dla konkretnych projektów i miejsc) wraz z tworzeniem zagospodarowania miejskiego;

- budowę, rozbudowę i przebudowę podstawowej infrastruktury komunalnej (m.in. drogowej, rowerowej i pieszej, a również sieci lub urządzeń wodociągowych, kanalizacyjnych, ciepłowniczych, elektrycznych, gazowych lub telekomunikacyjnych) na obszarze objętym projektem, w celu zapewnienia dostępu obiektów i terenów rewitalizowanych do podstawowych usług komunalnych;
- budowę nowej publicznej infrastruktury związanej z rozwojem funkcji m.in. gospodarczych, kulturalnych, edukacyjnych, społecznych, rekreacyjnych czy drobnych usług ogólnomiejskich.

Pomorskie jest obecnie liderem wdrażania środków unijnych. Do połowy lipca 2016 r. Zarząd Województwa Pomorskiego podpisał 108 umów o dofinansowanie projektów w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Pomorskiego na lata 2014–2020. Ich łączna wartość to 1,69 mld zł, unijne wsparcie to zaś 1,19 mld zł. To najlepszy wynik w kraju. Zarówno jeżeli chodzi o wysokości zakontraktowanych środków unijnych w RPO, jak i procent wykorzystanej alokacji (14,4%), województwo pomorskie jest liderem wśród regionów Polski.

Małopolskie

Istnienie zdegradowanych, zaniedbanych i odizolowanych obszarów, na których często występuje zjawisko wykluczenia społecznego, powoduje konieczność podjęcia działań służących po-

Projekty rewitalizacyjne w regionach nie mogą polegać na realizacji od podstaw (budowa nowego), a jedynie na modernizacji, przebudowie, adaptacji czy rozbudowie obiektów już istniejących.

prawie spójności społecznej i terytorialnej. W tym celu przewiduje się w województwie małopolskim przeprowadzenie kompleksowej rewitalizacji społecznej, fizycznej, gospodarczej i przestrzennej w ramach programów rewitalizacji.

Obszary zdegradowane będą współfinansowane z 11 Osi Priorytetowej – *Rewitalizacja przestrzeni regionalnej* (której głównym celem jest ograniczenie problemów społecznych w miastach i na obszarach wiejskich), w ramach kilku poddziałań.

Działanie 11.1 *Rewitalizacja miast* ma na celu wyprowadzenie zidentyfikowanych obszarów miast o zdiagnozowanych problemach społecznych z sytuacji kryzysowej przez nadanie im nowych funkcji lub przywrócenie funkcji, jakie pełniły zgodnie ze swoją specyfiką, oraz tworzenie korzystnych warunków do ich dalszego trwałego rozwoju.

Działanie obejmować będzie miasta od 5 tys. mieszkańców.

Wspierane będą działania inwestycyjne służące rozwiązywaniu zdiagnozowanych problemów społecznych, tj.:

- przebudowa, rozbudowa, modernizacja i adaptacja obiektów infrastrukturalnych z przeznaczeniem na cele społeczne, obejmujące: placówki oferujące wsparcie dzienne dla dzieci i młodzieży, obiekty rekreacyjne (np. ścieżki zdrowia, place zabaw, boiska), obiekty, w których świadczone są usługi służące aktywizacji społecznej i zawodowej mieszkańców, obiekty wielofunkcyjne, w których łączone są różne funkcje społeczne;
- budowa, przebudowa, rozbudowa, modernizacja i adaptacja obiektów infrastruktury kultury;
- działania prowadzące do ożywienia gospodarczego rewitalizowanych obszarów (np. zagospodarowanie przestrzeni na cele gospodarcze);
- zagospodarowanie (przebudowa, rozbudowa, modernizacja i adaptacja) przestrzeni publicznej na cele społeczne (np. place, skwery, parki);
- modernizacje, renowacje budynków użyteczności publicznej poprawiające ich estetykę zewnętrzną;
- modernizacje, renowacje części wspólnych wielorodzinnych bu-

Zdjęcia: archiwum Muzeum Inżynierii Miejskiej w Krakowie

Najlepszym przykładem zrewitalizowanego zabytkowego zespołu miejskiego w dzielnicy Kazimierz w Krakowie jest Muzeum Inżynierii Miejskiej przy ul. Św. Wawrzyńca

dynków mieszkalnych, tj. odnowienie elementów strukturalnych budynku (dachy, fasady, okna i drzwi w fasadzie, klatki schodowe i korytarze, windy).

Poddziałanie 11.1.1 *Rewitalizacja głównych ośrodków miejskich w regionie* realizowane będzie na terenie siedmiu największych miast województwa obejmujących miasta: Kraków, Tarnów, Nowy Sącz, Oświęcim, Chrzanów, Olkusz, Nowy Targ, natomiast rewitalizacja miast średnich i małych

możliwa będzie z poddziałania 11.1.2. *Rewitalizacja miast średnich i małych*.

W ramach wymienionych powyżej dwóch poddziałań możliwa będzie (z uwzględnieniem wielkości miasta) realizacja następujących typów projektów:

- przebudowa, rozbudowa, modernizacja i adaptacja obiektów infrastrukturalnych z przeznaczeniem na cele społeczne i obiektów w infrastrukturze kultury;

- działania prowadzące do ożywienia gospodarczego rewitalizowanych obszarów;
- zagospodarowanie przestrzeni publicznej na cele społeczne;
- modernizacje, renowacje budynków użyteczności publicznej poprawiające ich estetykę zewnętrzną;
- modernizacje, renowacje części wspólnych wielorodzinnych budynków mieszkalnych.

Typy projektów mogą być łączone. Maksymalny poziom dofinansowania to 75%, a minimalny wkład własny beneficjenta jako procent wydatków kwalifikowalnych wynosi w tych działaniach 25%.

Kolejnym działaniem wspierającym obszary zdegradowane w regionie Małopolski jest działanie 11.2 *Odnowa obszarów wiejskich*. W ramach działania zadania z zakresu odnowy obszarów wiejskich koncentrować się będą na inwestycjach, których realizacja prowadzi będzie do rozwiązywania zdiagnozowanych problemów społecznych, tj.:

- przebudowa, rozbudowa, modernizacja i adaptacja obiektów infrastrukturalnych z przeznaczeniem na cele społeczne, obejmujące placówki oferujące wsparcie dzienne dla dzieci i młodzieży (np. żłobki, przedszkola, szkoły, świetlice, w tym środowiskowe);
- obiekty rekreacyjne (np. ścieżki zdrowia, place zabaw, boiska), obiekty, w których świadczone są usługi służące aktywizacji społecznej i zawodowej mieszkańców;
- działania prowadzące do ożywienia gospodarczego rewitalizowanych obszarów (np. zagospodarowanie przestrzeni na cele gospodarcze);
- zagospodarowanie (przebudowa, rozbudowa, modernizacja i adaptacja) przestrzeni publicznej na cele społeczne (np. place, skwery, parki);
- modernizacje, renowacje budynków użyteczności publicznej poprawiające ich estetykę zewnętrzną;
- modernizacje, renowacje części wspólnych wielorodzinnych budynków mieszkalnych, tj. odnowienie elementów strukturalnych budynku (dachy, fasady, okna i drzwi w fasadzie, klatki schodowe i korytarze, windy).

W obrębie szeroko rozumianej rewitalizacji wyróżniamy: rewitalizację zdegradowanych śródmieści i wielofunkcyjnych przedwojennych obszarów zabudowy miejskiej, rewitalizację obszarów przemysłowych, pokolejowych, powojennych i popegeerowskich, a także rewitalizację blokowisk, w tym szczególnie blokowisk wzniesionych w technologii wielokopłytowej.

Typy projektów mogą być łączone. Dofinansowanie 65–75% w zależności od tego, czy projekty generują dochód i czy podlegają pomocy publicznej.

Działanie 11.3 *Fundusz Odnowy Małopolski*. Typowe projekty podlegające wsparciu w ramach tego działania są zbliżone do projektów w działaniu 11.1.1, a więc możliwe są budowa, przebudowa, rozbudowa i modernizacja podstawowej infrastruktury komunalnej na obszarze objętym projektem oraz budowa, przebudowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury drogowej poprawiającej dostępność do rewitalizowanych obiektów i terenów.

Cenne wskazówki

Projekty rewitalizacyjne w ramach opisanych działań w regionach co do zasady nie mogą polegać na ich realizacji od podstaw (budowa nowego), a jedynie na modernizacji, przebudowie, adaptacji czy rozbudowie obiektów już istniejących.

Wszystkie projekty w ramach działań rewitalizacyjnych muszą uwzględniać konieczność dostosowania infrastruktury i wyposażenia do potrzeb osób z niepełnosprawnością. Poziom współfinansowania generalnie wynosi 85% środków z budżetu Unii Europejskiej, a 15% to środki własne beneficjenta, chociaż są pewne odstępstwa od tej reguły.

Warunkiem ubiegania się o wsparcie w ramach tych działań jest wykazanie wpływu projektu na likwidację lub niwelację zdiagnozowanych problemów społecznych.

Beneficjentami projektów z obszaru rewitalizacji (jak wyżej) mogą być jednostki samorządu terytorialnego i ich związki i stowarzyszenia, jednostki organizacyjne sektora finansów publicznych, instytucje kultury, osoby prawne i fizyczne będące organami prowadzącymi szkoły i placówki, partnerzy społeczni i gospodarzy (w tym organizacje pozarządowe), kościoły i związki wyznaniowe oraz osoby prawne kościołów i związków wyznaniowych, spółdzielnie i wspólnoty mieszkaniowe, Towarzystwa Budownictwa Społecznego, parki narodowe i krajobrazowe, PGL Lasy Państwowe i jego jednostki organizacyjne, szkoły wyższe, przedsiębiorcy, administracja rządowa.

Reasumując rozważania dotyczące zarówno zrealizowanych projektów na obszarach kryzysowych, jak i możliwości ich finansowania w obecnej perspektywie finansowej, należy zaznaczyć, że skuteczna rewitalizacja to nie tylko działanie społeczne, lecz także przedsięwzięcia komercyjne, pozwalające angażować środki z różnych źródeł, a również umiejętne połączenie wielu często przeciwstawnych interesów – dla osiągnięcia wspólnie akceptowanego celu. Sprzyja również ograniczeniu niekontrolowanego rozrastania się miast, redukując nadmierny popyt na infrastrukturę komunalną. Nie do przecenienia jest także wpływ rewitalizacji miast na rozwój regionalny.

Dobre praktyki rewitalizacyjne

Pierwsze większe działania rewitalizacyjne podjęto dzięki środkom Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego 2004–2006. Szczegółowe rozwiązania opracowywane były kompleksowo w tzw. lokalnych programach rewitalizacji, na podstawie wytycznych Narodowego Planu Rozwoju 2004–2006. W ramach tych działań podpisano łącznie 222 umowy na kwotę dofinansowania w wysokości 434,5 mln zł.

W dużo większej skali projekty rewitalizacyjne finansowane ze środków europejskich zostały uwzględnione w okresie programowania 2007–2013. W Regionalnych Programach Operacyjnych na zintegrowane projekty na rzecz rewitalizacji obszarów miejskich i wiejskich przeznaczono prawie 4,3 mld zł (w 15 z 16 RPO zaplanowano działania ukierunkowane na rewitalizację, wyjątkiem było RPO województwa podlaskiego).

Do większych projektów zrealizowanych w tym okresie należą:

- rewitalizacja obszaru powojennego przy al. Niepodległości w Poznaniu przez budowę części dydaktycznej Wydziału Prawa i Administracji UAM, etap I inwestycji został wyceniony na ponad 11 mln zł, z czego dofinansowanie z UE wyniosło ok. 5,3 mln zł;
 - rewitalizacja osiedla Księży Młyn w Łodzi, I etap, w którego skład weszły m.in. wymiana infrastruktury podziemnej (sieć wodociągowa, ciepłownicza, kanalizacja, odwodnienie), remont trzech budynków, nasadzenia drzew i krzewów, uporządkowanie przestrzeni publicznej i odtworzenie historycznej nawierzchni; prace kosztowały 5,5 mln zł;
 - dzielnica Kazimierz w Krakowie – rewitalizacja rozpoczęta została już w 1995 r.;
 - projekt Rewitalizacja Dolnego Miasta w Gdańsku, dotyczył zarówno działań inwestycyjnych, jak i społecznych; w ramach tego projektu dokonano m.in. adaptacji historycznego budynku łaźni miejskiej przy ulicy Jaskółczej 1 w Gdańsku na siedzibę Centrum Sztuki Współczesnej Łaźnia, połączonej z warsztatami plastycznymi dla dzieci oraz imprezami kulturalnymi dla mieszkańców dzielnicy.
- Projekt Rewitalizacja Dolnego Miasta w Gdańsku realizowany w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Pomorskiego na lata 2007–2013 został tegorocznym finalistą konkursu RegioStars 2016 w kategorii CityStar – Zintegrowane strategie na rzecz rozwoju obszarów miejskich będących w trudnej sytuacji. ■